ఆదివారం కథ

స్వస్తి

— కేతు విశ్వనాథ రెడ్డి

ఎటువైపు వీస్తుందో దిక్కుతెలియని విసురుగాలిలో, ఎగిసిపడే కొలిమి సెగల్లాగా ఎండ. ఎమ్మెల్యే ఇంట్లో లేడు. ఆ పనులకూ, ఈ పనులకూ, మర్యాదలకూ, మంతనాలకూ వచ్చిపోయేవాళ్ళ రద్దీ లేదు; సందడీ లేదు. గన్‌మెన్ ఇద్దరికీ తెరపి దొరికింది. కాంపౌండ్ బయట గేటుకు కొంచెం అటుగా నిలబడ్డారు ఇద్దరూ; గుండెలనిండా సిగరెట్ల పొగను పీల్చుకున్నారు. మాటల్లో పడ్డారు.

"మన సార్‌కు ఏడుగురు గన్‌మెన్‌లు ఎందుకు? నేనూ, నువ్వూ – మనం ఇద్దరమో – పోనీలే రజాక్‌తో కూడా కలుపుకొని మనం ముగ్గురమూ చాల్దా. సార్ మనకు ఉద్యోగాలు ఇప్పించినాడు. ఎప్పటినుంచో చూపెట్టుకొని ఉంటున్నాం. సార్ మన మేలు కోరతాడు. సార్ మేలు మనం కోరతాం. సార్ అంటే మనకు ప్రాణం. లేదా?" మరో గన్‌మెన్ వీరన్నను, నాగిరెడ్డి అడిగాడు.

"ఇదిగో రెడ్డీ!" నాగిరెడ్డి ముఖంలోకి చూస్తూ, వీరన్న పలకరింపుతో మొదలుపెట్టి, చెప్పబోయాడు.

"అట్లా పిలవద్దు. మనిద్దరం పిల్లప్పటినుంచి కలసి చదువుకున్నాం. ఇద్దరం చేసేది ఒక ఉద్యోగమే. ఆ మాట కొస్తే నువ్వు నాకు మూడేండ్లు సీనియర్. నాగూ! అను చాలు" అన్నాడు నాగు.

"అలవాటులే అబ్బా! మా నాయన అలవాటు. మన పల్లెల అలవాటు. నా కులం నాకు గుర్తుకొచ్చిందిలే. ఏదో మా మాదిగ రిజర్వేషన్ల పోరాటం వార్తలు ఇంతకుముందే చదివినాలే. పేర్ల వెనుక ఏ తోకలుంటే ఏముంది? కూడు ముఖ్యం గానీ! నువ్వు అడిగింది బాగుంది. సరే గానీ, నువ్వెప్పుడన్నా గాంధీ మూడు కోతుల్ని గురించి వినలేదా?" వీరన్న అటూ ఇటూ చూస్తూ అన్నాడు.

"సరిగ్గా గుర్తులేదు. చదివిన చదువు ఎప్పుడో మర్చిపోతి. అయినా, మధ్యలో, అసలు ఈ కోతులెందుకు వచ్చినాయి? నేనడిగింది చెప్ప, మన సార్‌కు ఏడుగురు గన్‌మెన్‌లు ఎందుకు, మనం ఉన్నప్పుడు?" నాగు కాస్త మొండిగా అడిగాడు.

"చెడ్డచూడకు, చెడ్డ వినకు, చెడ్డ మాట్లాడకు", వీరన్న కొంటెగా నవ్వాడు.

"ఇదో వీరన్నా! మనం చూసేదేంది? వినేదేంది? మాట్లాడేదేంది? మన సార్‌ను చూసుకుంటున్నాం. మన సార్ చెప్పినట్లు వినుకుంటున్నాం. మన సార్ బాగోగులు మాట్లాడుకుంటున్నాం. ఇందులో చెడ్డ ఏముంది, నీ తలతిక్క మాటలుగానీ?" నాగు అసహనంతో సిగరెట్ ముట్టించాడు.

"మరి, నువ్వెందుకు ప్రత్యేకంగా ఇది అడిగినట్లు?" వీరన్న 'ఇది' అనే మాటను నొక్కి అడిగాడు.

"నేనా? నేనా?" నాగు బయటపడటానికి సందేహించాడు.

"నాకు తెలుసు. నువ్వు ఈ పొద్దు పేపర్లో చదివినావు – అవతల పార్టీ నాయకుడు పత్రికకు స్టేట్‌మెంట్ ఇచ్చినాడని – బొజ్జారెడ్డికి ఇందరెందుకని? నిజమా కాదా?"

అంగీకరిస్తున్నట్లు నాగు తల ఆడించాడు. "అదిసరే..." అని కొన్నిక్షణాలు ఆగాడు.

వీరన్న మాటల మధ్యలో అడ్డుతగులుతూ సర్దుబాటుగా అన్నాడు.

"మనకు ఈ ఇంటిదగ్గిర డ్యూటీ ఉండవచ్చు. సార్ వెంబడి డ్యూటీ ఉండవచ్చు. మనమే 24 గంటలూ సార్ వెంబడే ఎట్లా ఉండగలుగుతాం చెప్ప? ఇదంతా ఎందుకు తంటా, మనకు?"

"నువ్వనేది నిజమే..." నాగు నసిగాడు.

"సార్ వెంబడి ఆ లక్ష్మిరెడ్డే ఎందుకుండాల? ఆ కృష్ణయ్యే ఎందుకుండాల? ఇదేనా నీ మనసులో ఉండేది?" వీరన్న సూటిగా అడిగాడు.

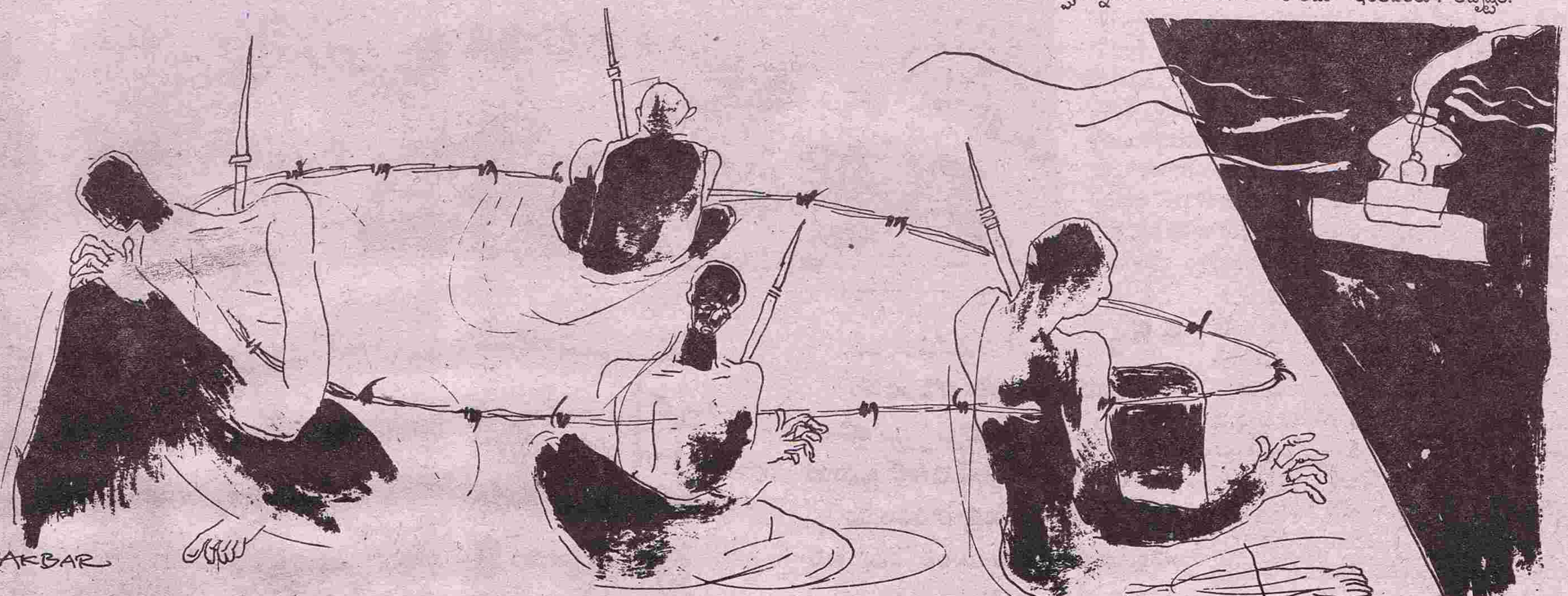

నాగు బదులు పలకలేదు.

"చూడూ! లక్ష్మిరెడ్డి, మన సార్ భార్య తరపున చాలా దగ్గిరచుట్టం. కృష్ణయ్య మూడు తరాలుగా సార్ కుటుంబాన్నే నమ్ముకుంటూ వస్తున్న కుటుంబం. ఆ బోయవాళ్ళందరూ సార్ కుటుంబం ఎటువైపుంటే, అటువైపుంటూ వచ్చినారు. ఎక్కడ దూకమంటే అక్కడ దూకినారు. ఏం చేయమంటే అది చేసినారు. ఖూనీలు చేసినారు. ఖూనీలయిపోయినారు. కోర్టుల చుట్టూ తిరిగినారు. ఇప్పుడూ చూపెట్టుకొని ఉన్నారు. ఇవన్నీ నువ్వు వినలేదంటావా? మిగతా ఇద్దరి సంగతి – వెంకటయ్య, జోసఫ్ – వాళ్ళూ మన మాదిరిగానే. ఏమీ మనసులో పెట్టుకోకు. మనకెందుకొచ్చిన తంటా? ఈయన అడిగారు. ప్రభుత్వం మనల్ని పంపింది. ఏ డ్యూటీ చెయ్యమంటే, ఆ డ్యూటీ చెయ్యడమే మనపని..." వీరన్న మరేదో చెప్పబోయాడు. ఇద్దరు యువకులు కాంపౌండ్ లోపలి నుంచీ, బయటకు రావడంతో వాళ్ళ మాటలు ఆగిపోయాయి.

"వదిన ఇంట్లోకి రమ్మని పిలిచింది, ఒక యువకుడు వీరన్నకు చెప్పాడు. ఏం డ్యూటీనో అనుకుంటూ వీరన్న త్వరత్వరగా లంకంత ఇంట్లోకి వెళ్ళాడు.

నాగు స్వగతంలోకి జారుకున్నాడు.

91లో బి.ఎ. పరీక్షకు కూర్చుంటే, మూడేళ్ళకు పాసయింది, తెలుగు ఒక్కటే. అన్నీ పోయినాయి. మళ్లా ఒక్క సంవత్సరానికిపైగా చదివి చస్తే...

సప్లిమెంటరీ పరీక్షలు కూడా ముంచినాయి. ఇంకేం పాసు? ఇంకేం బి.ఎ. డిగ్రీ? ఉద్యోగం లేదు, సద్యోగం లేదు. ఊళ్ళో తన మాదిరి వాళ్ళందరి మాటలు, చేతల తెలుగుదేశం, కాంగ్రెసు రాజకీయాలు. చిన్నాచితకా గలాటాలు. ఏ గాలి ఎటువైపు వస్తాదో తెలియదు. ఏ మంట ఎప్పుడు రగులుతుందో అర్థంకాదు. ఏ కొంపకు ఎప్పుడు ఏది చుట్టుకుంటుందో తెలియదు. ఏ కుటుంబం ఎప్పుడారి పోతుందో అసలు తెలియదు. ఏది ఎందుకు ముంచుకొస్తుందో నెత్తి గొట్టుకున్నా ఏగ్గీ అర్థంకాదు. అయోమయం అంకాళమ్మ తిర్నాల.

ఎవరి సంగతో ఎందుకు? స్వంత ఇంటి సంగతి....

ఒక ఊరి రెడ్డి మరొక ఊరికి పసల పోలిగాడు. నాయన ఊళ్ళోనే పసల పోలిగాడు. పేరుకే కాపోడు. పేరు వెనక తోక ఒకటి మాత్రం– రెడ్డి! పాతకాలం గొల్లోళ్ళకూ, మాలా మాదిగిండ్ల పిలుపులకూ మాత్రం రెడ్డి! అయితే మాత్రం?

నాయన అన్నదమ్ములు– ముగ్గురు చిన్నాయనలతో కలిపి నలుగురు. పంపకాలు బోతే పెద్ద దుప్పటి అంత భూమి పుట్టగోచీ అంత అయింది. పది అంకణాల అబ్బల కాలంనాటి ఇల్లు పంచుకుంటే, జ్యేష్ఠ భాగం కింద నాయనకు నాలుగు అంకణాలు వచ్చింది. నాయన కనింది అయిదుగుర్ని. అక్కను ఒక తలమాసినోడికి కట్టబెట్టినారు. నలుగురన్నదమ్ములు పంచుకోవాలేగానీ ఒక్కొక్కరికి మూడెకరాల చిరిగిన గోచీముక్కలు దొరుకుతాయి. అందుకే భాగాలు పోడానికే భయపడినారు. ఇప్పుడున్న పరపతి కూడా పోతుందని అందరికీ తెలుసు. పరపతి అంటే అప్పులు తెచ్చుకోగలిగిన శక్తి!

> 'మామ మనకింత సాయం చేసినాడు. మీరు నాకు భాగం పంచివ్వద్దులే' అన్నాడు తాను. ఆ మామ నాలుగో పిల్లను తాను ముందే చూసినాడు. బాగుంటుంది. బాగా. అది నాయన, అన్నలకు తెలియదు. మొండికి బడి, భాగం తీసుకున్నా చెడ్డపేరు తప్ప మిగిలేదేముంది? పద్దైదు తులాలు మిగులుతాయి. కనీసం పెళ్ళాం మీద ఉండేది. ఇచ్చేవాడుంటే చచ్చేవాడు లేచి వస్తాడు. దరిద్రుడికి దక్కిందే బొక్కుడు.

ఇల్లు పంచుకుంటే తలా ఒక్క అంకణం– గొడ్లగాటి పాటంత కూడా– రాదు. చదువెవరికీ అబ్బలేదు– తనకు తప్ప. అందరూ ఎప్పుడు పండుతుందో, ఎప్పుడు ఎండుతుందో తెలియని భూమి మీద, చేస్తూ పోతున్న అప్పుల మీద బతుకుతున్నారు. అది గండమో తెలియదు; పీర్ల గుండమో తెలియదు. అన్నలకు గంతకుదగిన బొంతలు దొరికినారు, చాకిరి బతుకులు!

ఏ దారీ ఏ దిక్కూ తెలియక ఉక్కిరిబిక్కిరవుతున్న ఆ రోజుల్లో, ఒకరోజు...

విధురా అశ్వత్థం వైపు మంచీ అమ్మ వైపు బంధువు– తమ్ముడి వరస– ఉన్నట్టుండి దిగినాడు. తనకు మామ వరస. నాయనతో అదీ ఇదీ మాట్లాడినాడు. 'నాగిరెడ్డిని నాతో పంపండి. ఇటు మీ పక్క ఒక మండలం అధ్యక్షుడు బొజ్జారెడ్డి మన బంధువే. మాకు దగ్గిరలే. బొజ్జారెడ్డిది అట్లాంటి ఇట్లాంటి పలుకుబడి గాదు. భూములున్నాయి. కంట్రాక్టులున్నాయి. ఇండ్ల స్థలాలున్నాయి. ఏవేవో ఉన్నాయిలే. వచ్చే ఎన్నికల్లో తప్పక ఎమ్మెల్యే అవుతాడు. నాగిరెడ్డి ఉద్యోగం పూచీ నాది అన్నాడు. కరవు రోజుల్లో ఇంట్లో తిండికి ఒకడు తగ్గినా తగ్గినట్లే. నాయన కష్టాలు నాయనవి. ఒప్పుకున్నాడు. తాను 'సరే' నన్నాడు.

'సార్' పరిచయం అట్లా మామ వల్ల దొరికింది. 'సార్'తో, 'సార్' బంధువుల కుటుంబాలతో రెండేళ్ళకుపైగా మొదట్లో బెరుకుగా ఉండేది. ఇబ్బంది అనిపించేది. భయం వెంటపడేది. ఇంటి దగ్గర కంటే మంచి భోజనం– హాస్టల్లో కంటే కూడా. ఖర్చులకు అంతో ఇంతో జీతం లాగా డబ్బు చేతికిచ్చేవాళ్ళు. బయట ఇంతకంటే బాగా బతికే యోగం లేదు. ఈ జీవితం నెమ్మదిగా అలవాటయింది. ఏవో నాలుగైదు గలాటాల్లో మూడు నాలుగు సార్లు తాను బాంబులు వేసినాడు. సార్ వాళ్ళ బంధువులు ఎక్కడికి రమ్మంటే, ఎక్కడ ఏ ఊళ్ళో, ఏ టౌన్లో విసరమంటే అక్కడ... పేలినాయో లేదో చూడలేదు. నలుగురితో పాటు నారాయణ. నిండా మునిగినాక చలి ఏముంది? కేసుల్లో దొరకలేదు. నయం! తమ పండ్లచెట్లను నరకలేదు. వాములు కాల్చేవాళ్ళూ, పంటను నాశనం చేసేవాళ్ళూ తన దృష్టిలో ఒకటే.

'బొజ్జారెడ్డి సార్' అట్లా, ఎమ్మెల్యే అయినాడో లేదో సంవత్సరం తిరగకుండానే కానిస్టేబుల్ సెలక్షన్ వచ్చింది. ట్రెయినింగ్ అయింది. అట్లా పూర్తి అయిందో లేదో తాను ఊళ్ళో ఉన్నప్పుడు మామ వచ్చినాడు. నాయన గొంతు మీద కూర్చున్నాడు. 'మా నాలుగో పిల్లను చేసుకోండి' అన్నాడు. 'ఇద్దరు కొడుకులు, ఆరుమంది కూతుర్లున్నారు. పద్దైదు తులాల కంటే పెట్టలేము. పెళ్ళి చెయ్యిస్తాను' అని మామ అన్నాడు. 'నాకు ముందే అనుమానం, నువ్వు నావాణ్ణి తీసుకపోయినప్పుడే' అన్నాడు నాయన. 'చదువుకు పెట్టిన ఖర్చులన్నా రావద్దా?' అని అన్నల గొడవ. చిన్నన్న అవునే అన్నాడు. 'సన్యాసీ సన్యాసీ రాసుకుంటే బూడిద రాల్తుంది' అని. 'మన శివుడికి బూడిదే ఆస్తి' అని తెలుగు లెక్చరర్ చెప్పినాడు.

'మామ మనకింద సాయం చేసినాడు. మీరు నాకు భాగం పంచివ్వద్దులే' అన్నాడు తాను. ఆ మామ నాలుగో పిల్లను తాను ముందు చూసినాడు. బాగుంటుంది. బాగా. అది నాయన, అన్నలకు తెలియదు. మొండికి బడి, భాగం తీసుకున్నా చెడ్డపేరు తప్ప మిగిలేదేముంది? పద్దైదు తులాలు మిగులుతాయి. కనీసం పెళ్ళాం మీద ఉండేవి. ఇచ్చేవాడుంటే చచ్చే వాడు లేచి వస్తాడు. దరిద్రుడికి దక్కిందే బొక్కుడు.

పెళ్ళి అయింది. పెళ్ళికి సార్ వచ్చినాడు.

తన గౌవరమూ, కుటుంబం పరపతీ పెరిగినాయి. అయిదారు నెలలు గడిచినాయో లేదో సార్ దగ్గర గన్‌మాన్‌గా పోస్టింగు. నమ్మకమైన గన్‌మాన్‌గా అభిమానం సంపాదించుకున్నాడు. చేతులు చాచకుండానే సార్ కోసం వచ్చిన వాళ్ళు కాసులిస్తే నాలుగు డబ్బులు కళ్ళ చూసినాడు. తన తిండి ఖర్చులు మామూలుగా బయటే. వీరన్న, రజాక్ కొద్దిరోజుల తర్వాత గన్‌మెన్‌లుగా చేరినారు. స్నేహితులు చేరడంతో సంతోషమైంది. ఎవరి కొంపల మీదికి ఏదీ రాలేదు– ఇంతవరకూ. అదృష్టం!

ఈ లక్ష్మిరెడ్డి, క్రిష్ణయ్య అదొక రకం. తామే 'సార్' కుటుంబానికీ, వాళ్ళ బంధువులకూ చాల దగ్గరైనట్టు మాటలూ, చేతలూ. వీరన్న చెప్పింది నిజం. వీరన్న తెలివిగలవాడు. ఎప్పుడన్నా కొంచెం తాగినా, అన్ని రాజకీయాల్నీ కలేసి తిడతాడు. ఎవర్ని ఎందుకు తిడుతున్నాడో తెలియకుండా తిడతాడు. ఏం బాధలు పడినాడు? తన కంటే ఎక్కువ పడినాడేమో– కులం తక్కువ వల్ల? తనకు తెలియనివి, వీరన్నకు చాలా తెలుసు. పూర్తిగా తెలుసు... తన కెందుకు తెలియదు? వీరన్న కంటే తనవి తక్కువ బాధలు!

ఆ మధ్య ఒక రోజు రాత్రి 'సార్ చీనీ తోటలోని ఇంట్లో– ఫార్మ్ హవుస్ అంట! దాంట్లో విందు భోజనాలు. ఇప్పుడున్నన్ని గొడవలు లేవు. పెద్దపెద్ద కంట్రాక్టుల్తో గొడవలు వచ్చినాయి. ఆ విందుకు ఎవరెవరో మండలాధ్యక్షులు, జడ్పి ఛైర్మన్, ఎమ్మెల్యేలు, బంధువులు– ఆరుగురో ఏడుగురో వచ్చినవాళ్ళు పీకల దాకా తాగినారు. కుతికల దాకా తిన్నారు. వాళ్ళను ఏగడం కూడా తమ పనే! సార్ తాగడు. స్నేహితులు తాగుతూంటే చూసి ఆనందపడతాడు. 'సార్ మీరు తినండి' అన్నాడు తాను. 'మీది కానివ్వండి. అందరిదీ అయిపోయింది. భోజనాలయ్యాక బయట జాగ్రత్త' అన్నాడు సార్. నలుగురి గన్‌మెన్‌ల భోజనాలయినాయి. ఇద్దరు బయట, ఇద్దరు లోపల కాపలా. లోపల ఇంకా కొంతమంది వేరే జనం. చీనీ చెట్ల ఆకుల సవ్వడి తప్ప, ఏ అలికిడీ లేదు.

తామూ, వీరన్న బయట కూర్చున్నారు. గన్నుల మీద చూపు తప్పదు. డ్యూటీ!

"ఏం డిన్నర్ వీరన్నా! అదిరిపోయింది" అన్నాడు తాను. వీరన్నకు మనసులో ఏముందో తెలియదు. కొంచెం మైకంలోని ఉల్లాసం ఉందేమో? ఎప్పుడూ ఏదీ నేరుగా బయటపడని మనిషి తటాలున

మిగతా 13వ పేజీలో

మందు మొక్క

బట్టతలకు, పాండురోగానికి మంచి ఔషధం

గురివింద

ప్రాథమిక వైద్య కేంద్రం కూడా లేని పల్లెలెన్నో వున్నాయి. డాక్టర్, నర్సు, స్టెతస్కోప్, ఇంజెక్షన్లు వుంటేనే రోగాలు నయమవుతాయనే భ్రమ ఎవరికైనా వుంటే, ఆ భ్రమను చూసి గిరిజనులు నవ్వేపోతారు. ఎంతటి జటిలమైన రోగానికైనా వారికి అడవే సూపర్ స్పెషాలిటీస్ ఆసుపత్రి. వేలకువేలు పోసినా నయంకాని రోగాలతో అలోపతిని పక్కనబెట్టి ప్రత్యామ్నాయాలకోసం వెదుకుతున్న ప్రజలకు ఈ అడవి బిడ్డల వైద్యజ్ఞానాన్ని తెలియచేయాల్సిన అవసరాన్ని గుర్తించి 'మందు మొక్క' అనే శీర్షికను ప్రారంభిస్తున్నాం. ఇక్కడ వారం వారం ఒక్కో వనమూలిక గురించి ప్రచురిస్తాం.

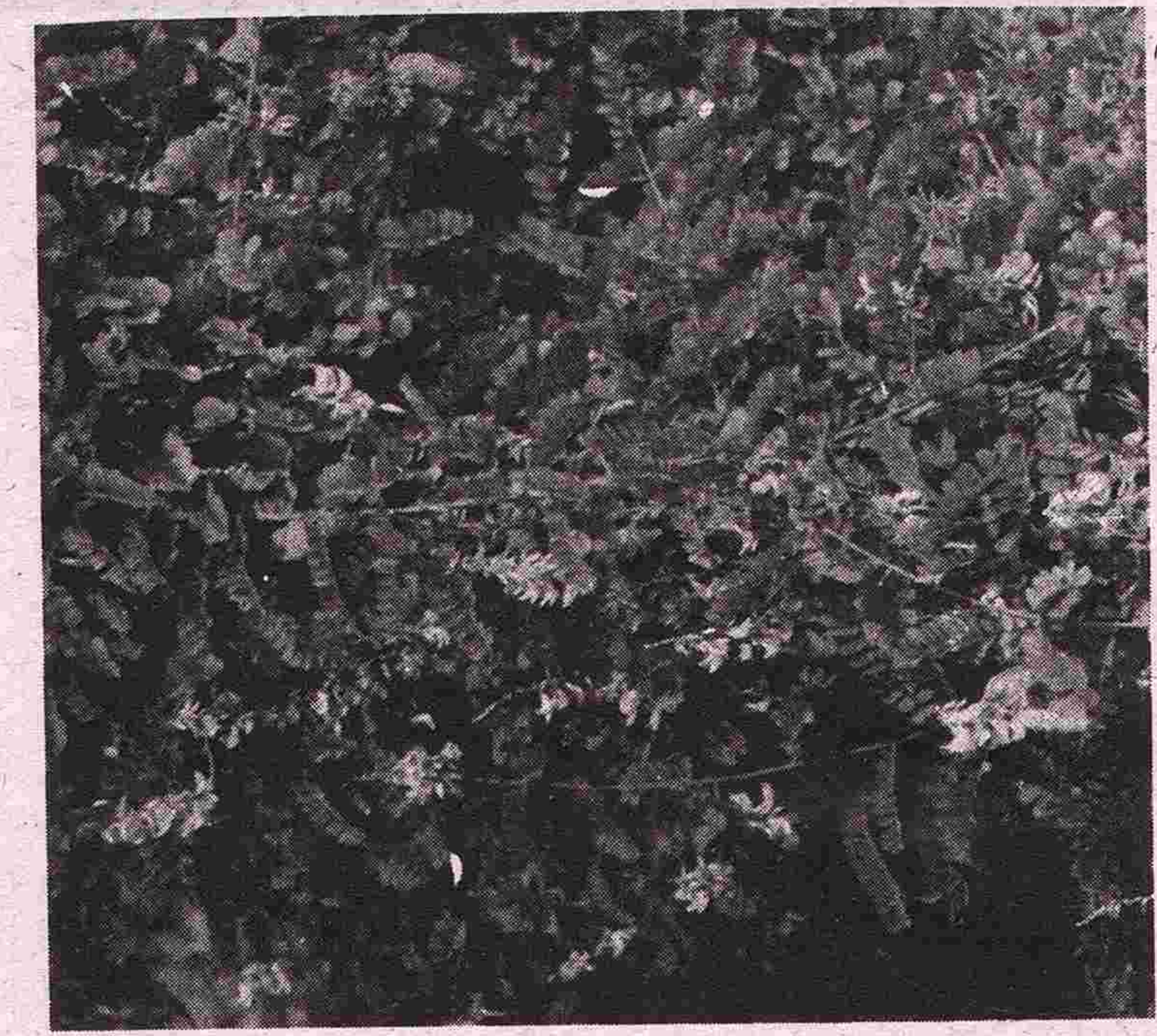

గురివింద చెట్టుగురించి తెలిసి వుండక పోవచ్చుగాని, గురివింద విత్తనాలు అందిరికీ తెలిసినవే. ఈ విత్తనాలను పూర్వం బంగారు, వెండి తూకంలో వాడేవారు. గురివింద పది నుంచి పదహైదు మీటర్ల వరకు పెరిగే తీగ. కంప చెట్లకు అరణ్యపు అంచులలో చెట్ల పొదలకు చుట్టుకుని పెరుగుతుంది. పత్రాలు చింతాకును పోలి వుంటాయి. తెలుపు లేక గులాబిరంగులో పుష్పాలుండి, పసుపు రంగులోకి మారుతాయి. విత్తనాలు విష పూరితం. ఈ మొక్కను సంస్కృతంలో గుంజ లేక గుంజిక అని అంటారు. శాస్త్రీయంగా 'అబ్రస్ ప్రికటోరియస్' అని అంటారు

విత్తనాలలో విషతుల్యమైన, మాంసకృత్తులు విరిచే 'ఎంజైమ్', అబ్రుసిక్ ఆమ్లం, ఆబ్రిస్ అనే రసాయనిక పదార్థాలున్నాయి. దీనిలో 'అబ్రిన్'కు, ఆముదపు విత్తనాలలోవున్న 'రిసిన్'కు వున్న లక్షణాలున్నాయి. గురివింద పత్రాలలో, వేర్లలో గ్లైసిరైజిన్ అనే పదార్థముంది. ఇది 'అతిమధురం' (గ్లైసిరైజా గ్లాబ్రా) అనే మొక్క వేర్లలో వున్న గ్లైసిరైజిన్‌కు సంబంధం కలిగివుంది. పత్రాలు నమిలితే గ్లైసిరైజిన్ వున్నందున తియ్యగా వుంటాయి. గురివిందలోని పదార్థాలను వేరుచేసి ఇంజక్షను రూపంలోగాని, కడుపులోకిగాని తీసుకుంటే, విషపూరితంగా మారి, ప్రమాదం కలిగిస్తాయి. మొక్కలోని ఏ భాగమైనా పై పూతగాగాని, కడుపులోకి తీసుకుంటే ఔషధంగా పని చేస్తుంది.

పత్రాలు రసంతీసి ఆముదంలోగాని, నువ్వుల నూనెలోగాని కాచి వాపులకు, నొప్పులకు పూస్తే తగ్గుతుంది. పత్రాలరసంలో చిత్రమూలం వేరు రసం కలిపి ఒక నలభైరోజులు ల్యూకోడెర్మా మచ్చలు (తెల్లమచ్చలు) మీద రుద్దితే, మచ్చలు పోయి, చర్మం మామూలు రంగుకు వస్తుంది. అయితే క్రమంగా దీన్ని రుద్దాలి. చాలావరకు గుణం కనిపిస్తుంది. విత్తనాలలోని పప్పును నూరి, తేనెలో కలిపి, వెంట్రుకలు ఊడిన ప్రదేశంలో అంటే, బట్టతల ఏర్పడిన భాగాలలోగాని, పేనుకొరుకుడు ప్రదేశాలలోకాని పూస్తే, క్రమేపి వెంట్రుకలు మొలుస్తాయి. ఈ ప్రక్రియ ఆరంభదశలోనే చేస్తే, గుణం త్వరగా కనిపిస్తుంది. పత్రాల రసంతీసి, గుంటగలగర రసంలో కలిపి, నువ్వుల నూనెలో వేసికాచి, తలకు పట్టిస్తే, 'హెర్‌టానిక్'గా పనిచేసి, కేశవృద్ధి జరుగుతుంది: వేరు నూరి వుపయోగిస్తే కూడా కేశవృద్ధి జరుగుతుంది. వైద్యుల పర్యవేక్షణలో వేరునుపయోగించి రేచీకటి నయం చేస్తారు. పత్రాలరసం గనేరియా వ్యాధికి కూడా వాడ్తారు. విత్తనాలను గర్భ నిరోధకానికి వాడ్తారు. సామాన్యంగా చచ్చుబడిన భాగాలకు వేరునుంచి తయారు చేసిన ఔషధం బాగా ఉపయోగపుతుంది. ఈ మొక్కనుంచి ఆయుర్వేద ఔషధాలయిన 'భల్లాధకాది తైలం' మరియు 'ఇంద్రలుప్త సమాన లేపనం' తయారు చేస్తారు.

డా. ఎస్. వేదవతి

బ్లడ్ షుగర్‌కు దేశీయ వైద్యం

★ తొత్తురుబెండ వేరు పైబెరడు చూర్ణంచేసి, ఉదయం, సాయంత్రం రెండు గ్రాముల చొప్పున పుల్లని మజ్జిగతో వాడండి.

★ కాకరకాయరసం అవున్స్‌చొప్పున (ఉదయాన్నే) 40 రోజులు వాడండి.

★ మొలకెత్తిన మెంతులు ఎండించి చూర్ణంచేసి రోజు ఉదయం, సాయంత్రం 2 గ్రాముల చొప్పున పుల్లని మజ్జిగతో వాడండి.

★ బిళ్ళగన్నేరాకు రసం ఉదయాన్నే రెండు చెంచాలు చొప్పున 30 రోజులు వాడండి.

★ ఆవుపాలల్లో ఉడికించిన కరక్కాయలు, ఖర్జూరకాయలు, గచ్చపలుకు సాంబ్రాణి సమంగా చూర్ణించి ఉదయం, సాయంత్రం 2 గ్రాముల చూర్ణం తేనెతో 40 రోజులు వాడండి.

★ ఆవుపాలల్లో మాడ్చిన ముషిణిగింజల చూర్ణం, త్రిఫలచూర్ణం సమంగా కలిపి మజ్జిగతో పూటకు రెండు గ్రాముల చొప్పున వాడండి.

★ పొడపత్రిఆకుల చూర్ణం, ముల్లంగి దుంపలచూర్ణం, త్రిఫలచూర్ణం సమంగా కలిపి మజ్జిగతో పూటకు రెండుగ్రాముల చొప్పున వాడండి.

★ నేల ఉసిరికరసంతో కర్పూర శిలాజిత ఉదయం, సాయంత్రం100 ఎం.జి. చొప్పున వాడండి.

బ్లడ్‌షుగర్ 250 ఎం.జి.కి దాటివుంటే ఏ మూలికా ప్రయోగం మీకుఉపయోగపడదని గ్రహించండి. డాక్టరు సలహాతో తప్పని సరిగా ఇన్సులిన్ వాడండి. ఇప్పట్లో వేరే గత్యంతరం లేదు.

స్వస్తి

(కథ) 12వ పేజీ తరువాయి

అన్నాడు:

'అందరికీ అదిరిపోయింది. ఏం లాభం? మనం తినినాకనే మిగిలింది ఈ సార్ ఎంగిలి పడడం, ఎవరూ చూడకుండా ఎంతుంటే ఏం సుఖం? ఇంకా ఇంకా కావాలని ఎంత వెంపర్లాడితే ఏం మిగులుతుంది? బూడిద! చుట్టూ కాపలాగా ఎందరుంటే ఏం లాభం? నేను నిన్ను చంపితే ఊరుకుంటారా నీవాళ్ళు? ఈమధ్య వసంతసేన అని ఒక నాటకం చదివినాలే. నా పని ఆ నాటకంలోని విటుడు లాగా వుంది.'

ఎవరైనా విన్నారేమోనని తనకు భయం వేసింది. ఎవరూ వినలేదు. మతిపోయింది తనకు. ఆ వసంతసేన నాటకం తను చదవలేదు. నాటకంలోని ఆ విటుడు ఎవడో తనకు తెలియదు. విటుడంటే? ఓహ్!

అట్లాంటి వీరన్న ఇందాకా మూడు కోతుల సంగతి చెప్పినాడు. అప్పడప్పుడూ వీరన్నే కోతి... ఆంజనేయుడి మాదిరి కోతా?

తన మిత్రుణ్ణి కోతి అనుకున్నందుకు, నాగుకు నవ్వు వచ్చింది.

జీపులనూ, కార్లనూ దూరం నుంచే చూసిన యువకులు గేటువైపు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చారు. నాగు నిటారుగా నిలబడ్డాడు. రైఫిల్‌తో. పెద్దగేటు తీశారు. పెద్దగేటు పక్క, వీరన్న నిటనిటారుగా రైఫిల్‌తో నిలబడి...

ప్రయాణం పడింది. రేపు ఉదయం జమ్మలమడుగులో పెళ్ళి అని ఒక డ్రైవర్ చెప్పాడు. అదీ రహస్యం చెబుతున్నట్టుగా. రాత్రి కొండాపురంలో విడిది. ఏర్పాట్లకు లోటులేదు. మందీ మార్బలం ఉండనే ఉన్నారు. చీకట్లు విచ్చుకొనే సమయంలో జీపులూ, కార్లూ ముద్దనూరు వైపు బయలు దేరాయి. గండికోట కొండలకింద రోడ్డు.

ముందు కమాండర్ జీపు. వెనుక అంబాసిడర్. దాని వెనుక మారుతి. ఆ వెనుక సుమో. ఆ దాని వెనుక మరొక జీపు. వెనుక అంబాసిడర్. దాని వెనుక మారుతి. ఆ వెనుక సుమో. ఆ దాని వెనుక మరొక జీపు. అన్నీ సిద్ధంగా. అంతా సిద్ధంగా. అందరూ కలకలగా, దర్పంగా గన్‌మెన్ తోడుగా.

నాగుకు ఈ సారి ప్రయాణం ఆనందంగా వుంది. బండ్ల వరస మారింది. బండ్లలో మనుషులు మారారు. అంబాసిడర్ ముందు సీట్లో నాగు కూర్చున్నాడు. వెనుకసీట్లో కాస్త కుడి ఎడమ వైపు ఎంఎల్ఎ బొజ్జారెడ్డి జారిగిలబడ్డాడు. కుడివైపు కారు తలుపుకు ఆనుకొని రజాక్. తనకేదో పదోన్నతి లభించినట్టు సార్‌కు తనెంతో దగ్గరైనట్టు నాగు అనుకున్నాడు.

వీరన్న, చెల్లెలి పెళ్ళి అని ఊరికిపోయినాడు. ఉండి వుంటే ఇంకా బాగుండేది. సుమోలోని లక్ష్మిరెడ్డి, కృష్ణయ్య కుళ్ళుకుంటూ ఉంటారు, అనుకున్నాడు. వీరన్న వచ్చినాక తమాషా చెప్పాల'ని అనుకున్నాడు.

మంగపట్నం దాటుతున్నారు.

పది పండ్రెండు పిడుగులు పడినట్టు కిందా, పైనా అదిరిపోయే శబ్దాలు.

'కోబలీ!'

'నరకండ్రా! నా కొడుకుల్ని!'

'ఎక్కడికి పోతారు?'

'కాల్చండ్రా'

'మన బాంబులు విసరండ్రా'

'దొంగవేటువేసినారా'

'చంపినార్రా నా కొడుకులు'

'అయ్యో... అమ్మో... నాయనా... నా పెండ్లాం పిల్లలు.. అమ్మో.. అబ్బో.'

కేకలు, అరుపులు, పెడబొబ్బలు, ఉరుకులు, పరుగులు గన్‌మెన్ కాల్పులు, బాంబుల దబ్బటవాన కాల్పుల జడివాన. ఏం జరుగుతుందో తెలియని అయోమయం. అక్కడ తెగింపు ఒక్కటే నిజం. కోపం,భయం. పగ శత్రువుల్ని ఎదుర్కోవడం అంతే..

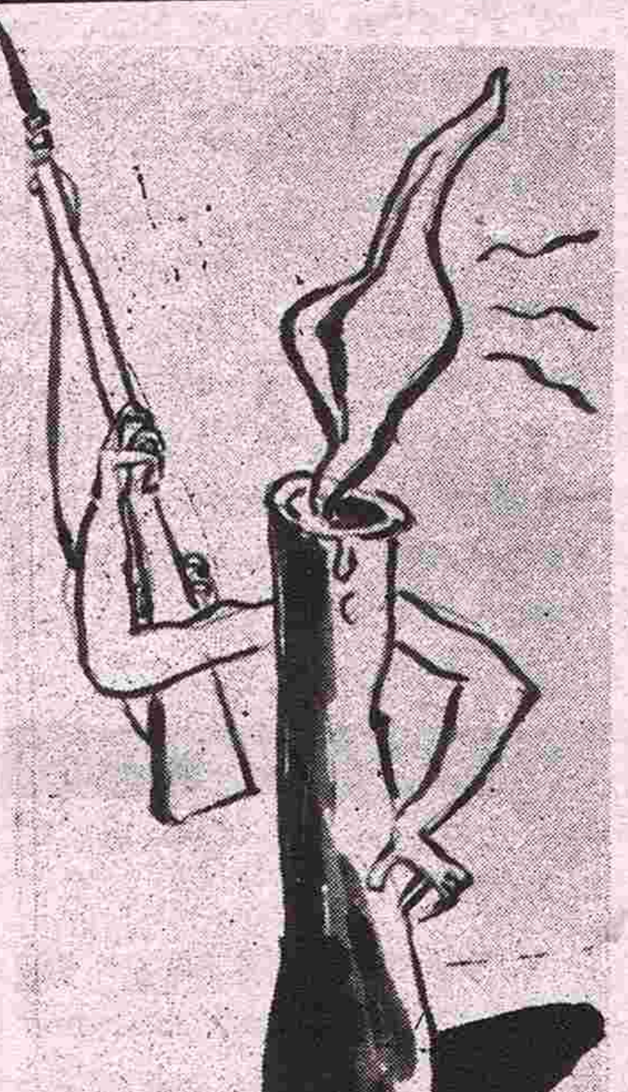

పదిహేను నిముషాల యుద్ధం. దెబ్బతీసిన వాళ్ళు అయిపులేరు.

శ్మశాన ప్రశాంతత.

దెబ్బతిన్నవాళ్ళ పక్షం గజగజవణకిపోతూ.

బొజ్జారెడ్డి సెల్‌ఫోన్ నిముషాల్లో సహాయం అందించలేని చోట బీభత్సం.

ఇది జరిగి పదిరోజులైనా గానీ, నాగు భీతి తగ్గిపోలేదు. నిద్రలో ఉన్నట్టుండి ఉలికిపడిపోతాడు. కేకలు వేస్తాడు. గజగజ వణకిపోతాడు. పలకరిస్తే మాట్లాడడు. వెర్రిచూపులు చూస్తాడు. భార్యది చెప్పుకోలేని దుఃఖం. రోజూ బంధువులు పలకరించిపోతున్నారు. నాగు మామ కూతురుకూ, కూతురు పిల్లలకూ తోడుగా ఉన్నాడు.

ఊరి నుంచీ వచ్చిన వీరన్నకు విషయాలన్నీ తెలిశాయి. నాగు ఇంటికి వచ్చాడు. రజాక్‌ను వెంటబెట్టుకొని, నాగు పక్కన కూర్చున్నారు.

'ఏమైంది నీకు, అంత ధైర్యంగా ఉండేవాడివి?' అని వీరన్న అడిగాడు.

నాగు నోరు విప్పలేదు.

'పాపం! లక్ష్మిరెడ్డి, కృష్ణయ్య చచ్చిపోయినారు. మన గన్‌మెన్, అన్యాయంగా... ఆ ఎం.ఎ. పిల్లోండ్లల్లో ఒకతనికి కాలుపోయింది. మరొకతనికి కళ్ళు పోయినాయి. ఇంకెంత దూరం పోతాయో ఇవి? ఎందరు చావాలో? ఎందుకు చావాలో? నువ్వూ, రజాక్, సార్‌ను ప్రాణాలకు తెగించి బతికించినారు కదా! హైదరాబాద్ చేరుకున్నాడు' వీరన్న మాటల్లో నాగుకు ఏవి తలకెక్కాయో ఏవి తలకెక్కలేదో తెలియలేదు.

లక్ష్మిరెడ్డి, కృష్ణయ్య, ఆ ఎంఎ పిల్లల, చెల్లాచెదరైన మొండేలు, తలలు, కాళ్ళు, రక్తం వాళ్ళ వికృత రోదన ధ్వనులు నాగు కళ్లకు కనబడుతున్నాయి. చెవులకు వినబడుతున్నాయి. అవిగో ఎవరెవరివో మాటలు.. మూడు కోతులు.

'నాకు ఈ ఉద్యోగం వద్దు. ఈ కొలువు వద్దు. ఈ దుంపనాశనం వద్దు' నాగు గొణుక్కుంటున్నాడు.

నాగు భార్య ఒక వైపు దిగాలుగా కూర్చొని వుంది. పాపం పుణ్యం తెలియని ఆడపిల్లలిద్దరూ అమ్మ దగ్గర కూర్చొని ఏమీ అర్థంకాక, కనుగుడ్లు అటూ ఇటూ తిప్పతున్నారు. ఏదో తింటూ.

'ఒకమారు పెండ్లాం పిల్లల దిక్కు చూడు. వాళ్ల ఖర్మకాలి వాళ్లు చచ్చినారు. నువ్వు బతికినావు. నీ అదృష్టం బాగుండి. నువ్వెందుకు ఉద్యోగం మానాల? ఇంత జరిగి బొజ్జారెడ్డి తన పదవి మానుకుంటాడా. భయపడిపోయి?' నాగు మామ లోకరీతి ఓదార్పు మాటలు మాట్లాడాడు.వీరన్న తన లోలోపల రగులుతున్న మంటను నిగ్రహించుకోలేకపోయాడు.

'మమ్మల్ని వీళ్లకు అడ్డంపెట్టే వాళ్ళున్నంత వరకూ ఏం భయం?' అన్నాడు.

నాగు తనలోకంలోనే తామంటూ, అదో రకం నవ్వునవ్వాడు. ■

వచ్చేవారం కథ

నగరంలో అత్తగారు

-దాసరి శిరీష

ఇలా చేస్తే సరి

* వేపాకు ఎండబెట్టి మెత్తగా పొడి చేసి ఆ పొడిలో నిమ్మరసం, రోజ్ వాటర్ కలిపి మొటిమలకు రాస్తే మొటిమలు, మచ్చలు తగ్గిపోతాయి.

* వాషింగ్ సోడాని వేడి నీళ్లలో కలిపి చల్లితే ఈగల బాధ వుండదు.

* వాడేసిన నిమ్మకాయ చెక్కలను ఎండబెట్టి పొడి చేసి ఆ పొడితో ఇత్తడి సామాన్లను తోమితే తళ తళ మెరుస్తాయి.

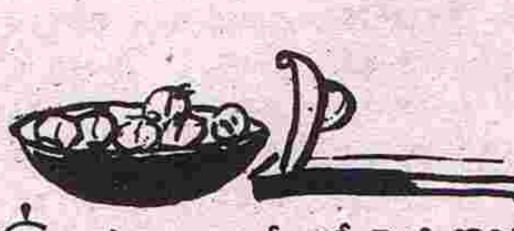

* ఉల్లి పాయలను నీళ్లలో పెట్టి వొలిస్తే కళ్లు మండినా కన్నీళ్లు రావు.

* కొబ్బరి నూనెలో వేపాకు రసం వేసి మర్దనా చేస్తే చిడుము పోతుంది.

-ఎన్. శివానంద్